

Asia: VN/10057/2023

Jätelakiopas: yhdyskuntajätehuoltoa ohjaavat säännökset

Luku 2: Mitä on yhdyskuntajäte?

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

Asumisessa syntyvä jäte on kunnan järjestämisvastuulla. Oppaassa lainatun hallinto-oikeuden päätöksen mukaan asuminen on vakiintunut termi, joka saa sisältönsä yksityisen henkilön tosiasiallisesta toiminnasta. KKV pitäisi hyvänä sitä, että asuminen ja asumisessa syntyvä jäte määriteltäisiin laissa tarkemmin.

Luku 3: Vastuu yhdyskuntajätehuollon järjestämisestä

Kunnan perusvastuu

-

Kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu

Oppaassa keskitytään kuvaamaan menettelyä Materiaalitorilla siitä näkökulmasta, että markkinaehtoisien palvelujen puute tulee lain kirjaimen mukaan todennettua. Vaikka kyseessä on lain ja säännösten tulkintaopas, voisi siinä silti enemmän ohjata yrityksiä löytämään markkinaehtoista palvelua, esimerkiksi Materiaalitorilla jo olevien palveluilmoitusten kautta. Yritysten jätehuollon järjestäminen on jätteenhaltijan vastuulla ja jätehuoltopalvelut tulisi pyrkiä ensisijaisesti hankkimaan kilpailuilta markkinoilta.

Tarjouksen hylkääminen etusijaperusteella ei pitäisi olla mahdollista, jos sille tosiasiallinen vaihtoehto ja lopullinen käsittely ovat TSV-palvelu, joka ei lopulta ole etusijajärjestyksen mukaan hylättyä tarjousta parempi.

Oppaan mukaan laadullisesti kohtuuttoman voidaan pitää tarjousta ja toimintaa, joka perustuu TSV-palvelun hyödyntämiseen. KKV pitää epäselvänä sitä, miksi toimintamallin mukainen palvelu olisi laadultaan kohtuuttoman huono. Vaikka tällainen palvelu katsottaisiinkin laadultaan kohtuuttomaksi, on sitä käytännössä mahdotonta saadun tarjouksen perusteella arvioida. Näin ollen

tällä perusteella tarjouksen hylkääminen edellyttää tarjouksen pyytäjältä spekulatiota, jota KKV pitää riittämättömänä tarjouksen hylkäämisperusteena.

Saadun tarjouksen hinnan kohtuuttomuuden arviointi kaipa lisää ohjeistusta. Vaikka kohtuullisena pidettävän hinnan kriteeristön esittäminen on haastavaa, voidaan lisästä esimerkkejä siitä mitä ei tulisi pitää kohtuuttomana.

Jätteen haltijan tulee esittää Materiaalitorissa julkaistavassa tarjouspyynnössä jäteasetuksen 52 §:ssä vaaditut tiedot, joita ovat muun muassa jätteen laji, ominaisuudet ja määrä, sekä haettava jätehuoltopalvelu ja sen kesto. Yksityisen palvelun tarjonnan puutteen toteamisen jälkeen jätteen haltija voi solmia TSV-sopimuksen, jonka oleellisia tietoja jäteasetuksen 53 §:n mukaan ovat niin ikään jätteen laji, ominaisuudet ja määrä sekä jätehuoltopalvelun luonne ja kesto. KKV pitää selvänä, että kertaluonteisena palveluna tehtyyn tarjouspyyntöön perustuva markkinapuutteen toteaminen ei voi tarkoittaa, että jatkuvalla palvelutarpeelle olisi todennettu markkinapuute. Oppaassa olisikin KKV:n näkemyksen mukaan syytä täsmentää, että TSV-pyyntö tulee oleellisilta tiedoiltaan vastata Materiaalitorille tehtyä tarjouspyyntöä.

KKV pitää hyvänä oppaan suositusta, jonka mukaan myös jätelaitoksen on syytä seurata sellaisten TSV-asiakkuuksien arvon kehitystä, jotka perustuvat arvioon 2000 euron alittavasta palvelutarpeesta. Kohdassa mainittua jätelaitosten vuosittaista raportointivelvollisuutta Materiaalitorille on syytä täsmentää, että se koskee muuta kuin 33 §:n 2 momentissa tarkoitettua TSV-palvelua. Oppaan mukaan jätteen haltijan on seurattava jätehuoltopalvelun arvoa ja huolehdittava siitä että 2000 euron raja ei ylitä. Rajan ylittyessä jätteen haltijan tulisi ensisijaisesti hakea tarvitsemaansa palvelua kilpailluilta markkinoilta ja toissijaisesti käyttää Materiaalitorimenettelyä.

Toistuvasti ennalta arvaamattomaan kiireeseen tai virhearvioon perustuvaa TSV-palvelua käyttävä asiakas tulee ensisijaisesti ohjata hakemaan palvelua kilpailluilta markkinoilta. Toissijaisen vastuun palvelut ovat toissijaisia. KKV pitää hyvänä, että toistuva väärinkäyttö tulee jätelaitoksen saattaa valvontaviranomaiselle.

Jätelaitoksilla on velvollisuus toimittaa Materiaalitoriin oleelliset tiedot solmituista TSV-sopimuksista, sekä vuosittain koostetut tiedot TSV-palveluista, joita hankittaessa ei ole käytetty Materiaalitori-menettelyä. KKV pitää tärkeänä, että joko Materiaalitorin kautta tai muutoin kirjanpidosta erittelemällä olisi mahdollista saada luotettava kokonaiskuva TSV-palveluiden määrästä ja laadusta. TSV-sopimuksia koskevat tiedot Materiaalitorilla ovat etukäteen tehtyjä arvioita, jotka saattavat poiketa merkittävästikin toteutuneesta palvelusta. Erityisesti jatkuvan palvelun tarpeen sopimuksissa määrä arviot voivat olla karkeita arvioita.

TSV-palvelun seuranta ja valvonta

KKV ehdottaa kohdan viimeisen kappaleen muuttamista seuraavaan muotoon: ” Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) valvoo yleisesti kilpailulainsäädännön täytäntöönpanoa ja toteutumista sekä kilpailuneutraliteettia kilpailulain nojalla. KKV voi julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan välisen kilpailun tasapuolisuuden turvaamiseksi puuttua neuvotteluteitse tai viime kädessä kielloin julkisten toimijoiden kilpailulain vastaisiin menettelyihin. KKV ei valvo jätelain noudattamista, mutta mikäli kunta soveltaa jätelain TSV-palvelua koskevaa sääntelyä virheellisesti siten, että TSV-palveluksi todetaan myös sellaista palvelua, jonka tulisi jätelain perusteella tosiasiasa katsoa olevan luonteeltaan markkinaehtoista palvelua, on tällainen toiminta omiaan vaarantamaan myös kilpailuneutraliteetin toteutumista jätealan toimijoiden kesken. Siksi on myös kilpailuneutraliteetin toteutumisen kannalta tärkeää, että kunnat soveltavat jätelakia lainsäätäjän tarkoittamalla tavalla TSV-palvelun osalta.”

Tuottajavastuun rooli yhdyskuntajätehuollossa

-

Kiinteistön haltijan tai muun jätteen haltijan vastuut

-

Luku 4: Viranomaiset ja kunnan jätelaitos

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

Kunnan jätelaitoksen asema sidosyksikkönä

Jätelaissa on säädetty yleisestä poikkeava sidosyksikköraja, joka jätealalla on 10 prosenttia liikevaihdosta. TSV-palvelu on lakisääteistä toimintaa, jota ei lasketa mukaan ulosmyyntiin. Rajan ylittäminen tarkoittaisi sidosyksikköaseman menettämistä, jolloin kunta ei voisi kilpailuttamatta hankkia lakisääteisiä jätehuoltopalveluitaan jätelaitokselta.

KKV pitää ongelmallisena tilanteita, joissa jätelaitos tarjoaa käytännössä samoja jätehuoltopalveluita sekä markkinaehtoisena, että TSV-palveluna. Tällöin ei kyseisestä palvelusta voi tosiasiallisesti olla markkinapuutetta, kun jätelaitos itse sitä markkinaehtoisena tarjoaa. Oppaassa aivan oikein tehdään selväksi, että TSV-palvelut eivät vaaranna jätelaitoksen sidosyksikköasemaa. KKV pitää kuitenkin tärkeänä sitä, ettei oppaan perusteella synny käsitys siitä, että sidosyksikkörajaa voidaan kiertää siirtämällä tosiasiallisesti kilpailutilanteessa markkinoilla tarjottavaa palvelua osittain TSV-menettelyn piiriin.

Kirjanpidon eriyttäminen

Kirjanpidossa on jätelain perusteella eriytettävä markkinaehtoisien toiminnan osuus lakisääteisestä toiminnasta liikevaihdon ja tuloksen osalta. TSV-toiminta on osa lakisääteistä toimintaa, eikä sitä tarvitse eritellä muusta lakisääteisestä toiminnasta. Materiaalitorille pitää kuitenkin raportoida sen ulkopuolella solmittujen TSV-sopimusten perusteella annettujen palvelujen liikevaihto. Jätelaitos joutuu joka tapauksessa kohdentamaan toimintansa kustannuksia ensiksikin, jotta voidaan laskea markkinaehtoisien toiminnan tulos ja toiseksi jätetaksan perustaksi. KKV pitää erittäin hyvänä suositusta, että jätelaitos erittelisi myös kaiken TSV-toiminnan osuuden liikevaihdosta ja tuloksesta. Lisäksi KKV korostaa, että myös kilpailulain kilpailuneutraalisäännöksiin sisältyy kirjanpidon eriyttämistä koskeva velvoite, joka asettaa vähimmäisvaatimukset sille, miten kunnan tulee eriyttää kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuva taloudellinen toiminta kirjanpidossaan sekä raportoida siitä tilinpäätöksessään. Jätelain velvoitteiden lisäksi kunnallisten jätealan toimijoiden tulee siten ottaa huomioon myös kilpailulain 30 d § ja sen soveltuessa säännöksen asettamat vähimmäisvaatimukset kirjanpidon eriyttämiselle.

Luku 5: Yhdyskuntajätteen erilliskeräys

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

-

Luku 6: Kunnan vastuulle kuuluvan jätteen kuljetuksen järjestäminen

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

-

Luku 7: Poikkeukset velvollisuudesta liittyä kunnan järjestämään jätehuoltoon tai kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

-

Luku 8: Jätehuoltopalvelujen laatuvaatimukset ja palvelujen hankinta

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

Kuntien jätehuoltopalveluita koskevien hankintojen pelisäännöt

Jätelain 36 § asettaa kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen kilpailutukselle erityisiä hankintalakia tiukempia vaatimuksia. Hankintoja suunnitellessa on markkinakartoituksen tekeminen pakollista. Itse tarjouspyynnössä jätteenkuljetuspalveluiden kesto on määriteltävä sekä hankinnat ajoitettava siten, että kaiken kokoisilla yrityksillä on mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuihin. Vaatimukset lienee katsottu tarpeelliseksi johtuen jätelain muutoksista, jotka ovat lisäämässä jätteenkuljetuspalveluiden kysyntää ja vähentäneet kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta. KKV pitää vaatimusten sisältöä sen konkretian suhteen hankalana. Pitääkö kaikissa hankinnoissa olla osa, joka olisi yhden auton yrityksen ajettavissa? Miten käytännössä hankinnan kesto ja ajoitus vaikuttavat tällaisen yrityksen osallistumismahdollisuuksiin?

KKV pitää tärkeänä, että kokemuksia jätteenkuljetuksen kilpailutuksista kerättäisiin kattavasti yhteen niin jätelaitosten kuin yritystenkin näkökulmasta. Kokemusten perusteella joko Jopas opasta, tai ”Hyvät käytännöt jätteenkuljetusten kilpailutuksissa” julkaisua olisi syytä päivittää lisäämällä jätelain vaatimuksiin konkretiaa.

Luku 9: Jätehuollon rekisterit ja kirjanpito jätteistä

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

-

Luku 10: Jättemaksut ja kuluttajansuoja

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

Kuluttajaviranomaisen toimivalta jätehuollon palveluissa

Oppaan mukaan maatalousyrittäjien yksityiseltä jätehuoltoyritykseltä tilaamat jätehuoltopalvelut asumisessa syntyvälle sekalaiselle jätteelle tai saostus- ja umpisäiliölietteelle ovat kuluttajaviranomaisen toimivaltaan kuuluvia palveluita. KKV pitäisi hyvänä kohdan täsmentämistä. Siinä tulisi selvästi käydä ilmi, että kuluttajaviranomainen on toimivaltainen silloin, kun maatalousyrittäjä on solminut sopimuksen toimiessaan yksityistaloudessaan kuluttajan roolissa.

Luku 11: Kunnan jätehuoltomääräykset ja neuvonta

Voitte kirjoittaa kommenttinne ko. osa-alueesta alla olevaan tekstikenttään

-

Muuta lausuttavaa

Voitte kirjoittaa mahdolliset muut kommenttinne olevaan tekstikenttään

Materiaalitori, TSV-palvelut ja jätelaitosten markkinaehtoinen toiminta kaipaavat edelleen täsmentävää ohjeistusta. KKV:n näkemys on, että jätelaitoksen TSV-palvelun hinta ei voi olla sama (tai suurempi) kuin sen samasta palvelusta perimä markkinaehtoinen hinta. Tämä voisi tarkoittaa joko sitä, että TSV-palveluna tarjottu palvelu on tosiasiasa markkinaehtoinen ja se tulee laskea mukaan ulosmyyntirajaan, tai sitä että markkinaehtoisena tarjottu palvelu ei ole hinnoiteltu markkinaperusteisesti. Jälkimmäinen vaihtoehto olisi kilpailuneutraliteetin kannalta ongelmallista.

KKV pitää myös kyseenalaisena ylipäättään tilannetta, jossa jätelaitos tarjoaa TSV-palvelua yrityksille, jos se tarjoaa samaa palvelua myös markkinaehtoisesti. Tällöin kyseessä ei voi olla markkinapuutteesta, ainakaan silloin kun jätelaitoksen ulosmyyntiraja ei ole täynnä.

Pöyry Lasse
Kilpailu- ja kuluttajavirasto